

Sygn. akt III Ca 1726/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 25 czerwca 2014 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach III Wydział Cywilny Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SO Aleksandra Janas

Sędzia SO Andrzej Dyrda (spr.)

SR (del.) Barbara Konińska

Protokolant Justyna Chojecka

po rozpoznaniu w dniu 25 czerwca 2014 r. w Gliwicach

na rozprawie

sprawy z powództwa C. K.

przeciwko S. M. i P. P.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanych

od wyroku Sądu Rejonowego w Gliwicach

z dnia 1 sierpnia 2013 r., sygn. akt I C 1711/12

1. oddała obie apelacje;

2. zasądza od pozwanych na rzecz powoda kwoty po 1200 zł (tysiąc dwieście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania odwoławczego.

SSR (del.) Barbara Konińska SSO Aleksandra Janas SSO Andrzej Dyrda

UZASADNIENIE

Powód C. K. żądał od pozwanych S. M. i P. P. zapłaty solidarnie kwoty 25.000 zł z umownymi odsetkami w wysokości 1.500 zł za każdy miesiąc zwłoki od kwoty 12.000 zł od dnia 11 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty i umownych odsetek w wysokości 25 % za każdy miesiąc zwłoki od kwoty 13.000 zł od dnia 20 marca 2012 roku do dnia zapłaty. Nadto wniósł o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu wskazał, że w dniu 6 listopada 2011 roku udzielił pozwanej S. M. pożyczki gotówkowej w wysokości 12.000 zł, która miała zostać zwrócona do dnia 10 grudnia 2011 roku. 19 lutego 2012 roku powód udzielił pozwanej drugiej pożyczki w kwocie 13.000 zł, którą to pozwana zobowiązała się oddać do dnia 19 marca 2012 roku. Żyrentem w obu umowach był pozwany P. P.. Pozwana nie zwróciła pożyczonych kwot.

W odpowiedzi na pozew S. M. uznała powództwo co do kwoty 13.000 zł z umowy pożyczki z dnia 19 lutego 2012 roku i co do kwoty 1.200 zł z umowy pożyczki z dnia 6 listopada 2011 roku oraz wniosła o oddalenie powództwa w pozostałym zakresie. Pozwana, nie kwestionując faktu zawarcia z powodem wskazanych umów, podniosła, że należność z umowy z dnia 6 listopada 2012 roku spłaciła w części (10.800 zł). W marcu przekazała kwotę 8.500 zł, zaś następnie kwoty 500

zł, 700 zł, 300 zł i 800 zł. Świadcami tego był pozwany oraz D. J.. Ponadto wskazała, że żądanie zasądzenia odsetek umownych jest bezzasadne, bowiem określone przez powoda odsetki przewyższają odsetki maksymalne.

Na rozprawie w dniu 7 lutego 2013 roku powód zmodyfikował żądanie odsetkowe, wnosząc o zasądzenie odsetek maksymalnych zgodnie z art. 359 § 2¹ k.c.

Pozwany P. P. wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych, zarzucając wadę oświadczenia woli złożonego przy poręczaniu pożyczek. Pozwany nie rozumiał skutków jakie niesie za sobą podpisanie umowy pożyczki słowami „żeruję”. Zarówno powód, jak i pozwana, zapewnili go, że nie będzie to niosło dla niego negatywnych konsekwencji. Powód zakwestionował stanowisko pozwanego.

Wyrokiem z 1 sierpnia 2013r. Sąd Rejonowy w Gliwicach zasądził od pozwanych S. M. i P. P. solidarnie na rzecz powoda C. K. kwotę 25.000 zł z odsetkami od kwot: 12.000 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 11 grudnia 2011 roku do dnia zapłaty; 13.000 zł z odsetkami umownymi w stosunku rocznym w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego od dnia 20 marca 2012 roku do dnia zapłaty oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie. Nadto zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 3.667 zł tytułem kosztów sądowych, w tym 2.400 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego.

Orzeczenie to poprzedził ustaleniem, że w dniu 6 listopada 2011 roku S. M. zawarła z C. K. umowę pożyczki, na mocy której powód zobowiązał się udzielić pozwanej pożyczki w kwocie 12.000 zł, zaś pozwana zobowiązała się do jej zwrotu do dnia 10 grudnia 2011 roku. Jednocześnie strony uzgodniły, że w sytuacji, gdyby pozwana nie oddała pożyczki w terminie to będzie zobowiązana do zapłaty na rzecz powoda kwoty 1.500 zł za każdy miesiąc zwłoki. Wraz z zawarciem umowy C. K. przekazał S. M. umówioną kwotę.

Umowa została sporządzona i podpisana w obecności pozwanego P. P., którego S. M. poprosiła o poręczenie pożyczki. Po podpisaniu umowy pożyczki P. P. złożył na umowie oświadczenie, że „żeruje” pożyczkę udzieloną pozwanej przez powoda.

Przy zawieraniu umowy P. P. okazał powodowi swój dowód osobisty.

Następnie w dniu 19 lutego 2012 roku C. K. zawarł z S. M. kolejną umowę pożyczki, na podstawie której zobowiązał się do przekazania pozwanej kwoty 13.000 zł. Natomiast S. M. zobowiązała się do zwrotu pożyczki do dnia 19 marca 2012 roku. Nadto w umowie zastrzeżono odsetki umowne w wysokości 25 % w stosunku miesięcznym w razie zwłoki pozwanej w zwrocie pożyczonej sumy. Powód przekazał pozwanej umówioną sumę wraz z zawarciem umowy. Umowa pożyczki z dnia 19 lutego 2012 roku, podobnie jak umowa z dnia 6 listopada 2011 roku, została sporządzona i zawarta w obecności P. P., który po złożeniu oświadczeń woli przez powoda i pozwaną poręczył pożyczkę. Składając oświadczenie pozwany przedstawił powodowi zaświadczenie o zarobkach. Przy podpisywaniu umowy z 19 lutego 2012 roku C. K. okazał pozwanemu poprzednią umowę pożyczki informując, że pozwana nie spłaciła jej. Z tego też względu S. M. na umowie z dnia 19 lutego 2012 roku zaznaczyła, że nie wywiązała się z wcześniejszego zobowiązania.

S. M. nie wywiązała się z przyjętych zobowiązań i nie spłaciła zarówno pożyczki z dnia 6 listopada 2011 roku, jak i pożyczki z dnia 19 lutego 2012 roku. Pozwana przekazała powodowi pewne sumy, przy czym były to spłaty wynikające z innych umów zawartych z powodem.

W piśmie datowanym na 3 kwietnia 2013 roku, przedstawionym powodowi 4 kwietnia 2013 roku, P. P. oświadczył, że uchyła się od skutków prawnych oświadczeń woli złożonych pod wpływem błędu w dniach 6 listopada 2011 roku i 19 lutego 2012 roku.

W tak ustalonym stanie faktycznym, Sąd uznał, że roszczenie powoda znajdowało uzasadnienie w treści łączących go z pozwaną dwóch umów pożyczki, tj. umowy z dnia 6 listopada 2011 roku i z dnia 19 lutego 2012 roku, w związku z art. 720 § 1 k.c. Zobowiązanie pozwanego wynikało z zawartych w dniu 6 listopada 2011 roku i dniu 19 lutego 2012 roku umów poręczenia w związku z art. 876 § 1 k.c.

W dalszej części Sąd wskazał, że pozwana S. M., pomimo powołania się na okoliczność, że spłaciła udzielone jej przez C. K. pożyczki, nie wykazała tej okoliczności, do czego była zobowiązana zgodnie z art. 6 k.c. Sąd zwrócił uwagę, że przeprowadzone w sprawie postępowanie dowodowe wykazało, że powód wywiązał się z obciążających go obowiązków umownych, czyli wypłacił pozwanej umówione sumy (potwierdzają to przede wszystkim złożone do akt dokumenty – umowy), a pozwana nie (powód zeznał, że pozwana nie zwróciła pożyczek z 6 listopada 2011 roku i 19 lutego 2012 roku, lecz inne pożyczki, sama zaś pozwana w odpowiedzi na pozew w części uznała powództwo).

Odnosząc się natomiast do stanowiska pozwanego P. P., który powoływał się złożone oświadczenie o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, Sąd uznał, iż wątpliwości co do „żyrowania” pożyczki powzięte przez pozwanego po zawarciu pożyczki, mogły nastąpić nie później niż 14 dni od daty zawarcia drugiej umowy. Przewidziany w art. 88 § 1 i 2 k.c. roczny termin do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych oświadczenia woli, złożonego pod wpływem błędu, mijał pozwanemu najpóźniej z końcem lutego 2012 roku. Skoro pozwany złożył stosowne oświadczenie na początku kwietnia 2013 roku, to miało to miejsce już po upływie ustawowego terminu i takie oświadczenie jest bezskuteczne.

Mając na uwadze powyższe, Sąd zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 25.000 zł z uwzględnieniem art. 881 k.c.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c., natomiast o kosztach procesu, na zasadzie art. 100 k.p.c. bowiem powód uległ jedynie nieznacznie w zakresie żądania odsetkowego.

Apelację od tego orzeczenia wnieśli pozwani

Pozwana S. M. zarzuciła naruszenie prawa procesowego, które miało istotny wpływ na treść rozstrzygnięcia, a to art. 233 § 1 k.p.c. poprzez rażące przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów, w szczególności poprzez uznanie, że z dowodów w sprawie wynika, iż pozwana nie wykazała by spłaciła w części zobowiązania z tytułu umów pożyczki, w szczególności błędną ocenę materiału dowodowego, a to zeznań świadków i pozwanej S. M., oraz art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak należytego wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku wraz z ogólnikowym przytoczeniem przepisów prawa.

Na tych podstawach wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa ponad kwotę 12.000 zł złotych oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego ustalonych według norm przepisanych.

Pozwany P. P. zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a to jest art. 233 § 1 i 2 k.p.c. poprzez dokonanie dowolnej oraz wybiórczej, a nie swobodnej oceny materiału dowodowego oraz sprzeczność wniosków ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym oraz zasadami logiki i doświadczenia życiowego, polegającą na przyjęciu, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie potwierdza faktu, iż pozwany miał błędne wyobrażenie o skutkach prawnych złożonego oświadczenia woli, a także sprzeczność ustaleń Sądu ze zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym, polegającą na bezpodstawnym przyjęciu, iż pozwany mając ukończoną szkołę średnią musiał wiedzieć co oznacza sformułowanie „żyruję pożyczkę” podczas gdy prawidłowo ustalony stan faktyczny, potwierdzony zgromadzonym w sprawie materiałem dowodowym prowadzi do wniosków przeciwnych. Nadto zarzucił naruszenie prawa materialnego, a to art. 84 k.c. poprzez jego niezastosowanie do stanu faktycznego, pomimo, że z materiału dowodowego wynika, iż pozwany miał mylne wyobrażenie o skutkach prawnych złożonego oświadczenia woli, a także art. 88 § 1 i 2 k.c. przez zastosowanie tego przepisu w stanie faktycznym sprawy i uznanie, że pozwany uchybił terminowi do złożenia oświadczenia o uchyleniu się od skutków prawnych

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o oddalenie obu apelacji oraz zasądzenie od pozwanych na jego rzecz kosztów postępowania odwoławczego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Sąd pierwszej instancji prawidłowo zakwalifikował roszczenia powoda przyjmując za podstawę prawną swego rozstrzygnięcia przywołane przepisy prawne, a następnie ustalił wszystkie okoliczności faktyczne istotne dla rozstrzygnięcia sprawy. Poczynione ustalenia dotyczące okoliczności faktycznych mają podstawę w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, który w zakresie dokonanych ustaleń jest logiczny i wzajemnie spójny, natomiast informacje zawarte w poszczególnych źródłach dowodowych nawzajem się uzupełniają i potwierdzają, przez co są w pełni wiarygodne.

Ustalenia te Sąd Okręgowy przyjmuje za własne.

Przepis art. 233 k.p.c. którego naruszenie pozwani zarzucają Sądowi Rejonowemu odnosi się wprost do oceny dowodów wskazując, według jakich kryteriów winna być ona przeprowadzona. Wyraża zasadę swobodnej oceny dowodów stanowiąc w § 1, że Sąd ocenia wiarygodność i moc dowodów według własnego przekonania, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. wymaga wykazania, że sąd uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, które jedynie mogą zostać przeciwstawione uprawnieniu Sądu do dokonywania swobodnej oceny dowodów. Jeżeli z określonego materiału dowodowego sąd wyprowadza wnioski logicznie poprawne i zgodne z doświadczeniem życiowym, to ocena sądu nie narusza reguł swobodnej oceny dowodów i musi się ostać, choćby w równym stopniu, na podstawie tego materiału dowodowego, dawały się wysnuć wnioski odmienne. Tylko w przypadku, gdy brak jest logiki w wiązaniu wniosków z zebranymi dowodami lub gdy wnioskowanie sądu wykracza poza schematy logiki formalnej albo, wbrew zasadom doświadczenia życiowego, nie uwzględnia jednoznacznych praktycznych związków przyczynowo-skutkowych, to przeprowadzona przez sąd ocena dowodów może być skutecznie podważona (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2002r., II CKN 817/00). Z tego wynika, że do skutecznego postawienia zarzutu naruszenia przepisu art. 233 k.p.c. nie jest więc wystarczające przekonanie strony o ich odmiennej ocenie niż ocena Sądu (wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 3 lutego 2012r., I ACa 1407/11), lecz na wykazaniu, że wnioski wyprowadzone przez sąd orzekający w świetle zasad doświadczenia życiowego i budowy sylogizmów były niemożliwe (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2003r., IV CK 274/02)

Pozwani, tymczasem, nie wskazują uchybieniu przez Sąd I instancji regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów, a jedynie, na tej podstawie, kwestionują poczynione przez ten Sąd ustalenia, wskazując konieczność poczynienia ustaleń w sposób odmienny.

Również zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. był nieuzasadniony. Z ujęcia redakcyjnego art. 328 § 2 k.p.c. wynika, że punktem wyjścia dla przedstawienia w motywach pisemnych uzasadnienia wyroku koncepcji prawnej rozstrzygnięcia sprawy powinny być poczynione ustalenia faktyczne. Sąd pierwszej instancji zobowiązany jest do wyjaśnienia motywów rozstrzygnięcia w sposób umożliwiający przeprowadzenie kontroli instancyjnej zaskarżonego orzeczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 26 lipca 2007r., V CSK 115/07). Uchybienie Sądu w tym zakresie, następuje jedynie w sytuacji, gdy uzasadnienie wyroku zawiera jedynie opis poszczególnych elementów stanu faktycznego, bez wniosków z nich wynikających i bez dokonania ustalenia stanu faktycznego istotnego dla rozstrzygnięcia sprawy (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 stycznia 1999r., II UKN 437/98; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 28 sierpnia 1951r., C 154/51).

W ocenie pozwanej, Sąd Rejonowy dopuścił się naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. poprzez brak należytego wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku wraz z ogólnikowym przytoczeniem przepisów prawa. Zarzutu tego nie można podzielić. Pomimo, iż wyjaśniając podstawę prawną wyroku, Sąd Rejonowy rzeczywiście wskazał jedynie podstawę roszczenia powoda, a nadto, szczegółowo określił przesłanki uwzględnienia roszczenia ubocznego, nie można pominąć, że rozstrzygnięcie to, w znacznej mierze, opierało się na niewykazaniu przez pozwanych skuteczności podjętej obrony procesowej. Te względy skutkowały uwzględnieniem powództwa, a w konsekwencji umożliwiały dokonanie przeprowadzenia kontroli instancyjnej.

Łączący strony stosunek prawny stanowi umowę pożyczki zdefiniowaną w art. 720 § 1 k.c. Zgodnie z treścią tego przepisu, przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Obowiązek zwrotu pożyczki jest w tym zakresie elementem przedmiotowo istotnym, natomiast określenie jego terminu zostało pozostawione swobodzie stron, z tym zastrzeżeniem, że w razie braku odpowiednich ustaleń pomiędzy stronami, zastosowanie w tym zakresie znajdzie art. 723 k.c.

Powód, na zasadność swojego roszczenia przedłożył umowy pożyczki w łącznej sumie 25.000 zł (k. 6 – 7). Pożyczkobiorcą była S. M..

Poręczycielem umowy pożyczki był P. P.. Zgodnie, z art. 876 § 1 k.c., przez umowę poręczenia zobowiązał się on względem pożyczkodawcy do spłaty pożyczki na wypadek, gdyby pożyczkobiorca nie zwrócił tej samej ilości pieniędzy. Oświadczenie poręczyciela zostało złożone na piśmie, co czyniło, w świetle art. 876 § 1 k.c., jego oświadczeniem ważnym. Jego odpowiedzialności, zgodnie z art. 881 k.c., była solidarna z pożyczkobiorcą.

Pozwani, z racji odmiennie łączących ich stosunków prawnych z powodem, powołali się na odmiennie okoliczności, wskazujące na brak podstaw do uwzględnienia ich odpowiedzialności z tego tytułu.

Pozwana S. M., uznając roszczenie do kwoty 13.000 zł, powołała się na okoliczność spłaty tego zobowiązania w łącznej kwocie 12.000 zł.

Stosownie do art. 232 k.p.c. na stronach ciąży obowiązek przedstawienia dowodów dla stwierdzenia faktów z których wywodzą skutki prawne. Wskazany powyżej ciężar dowodu w znaczeniu formalnym uzupełnia ciężar dowodu w znaczeniu materialnym wyrażony w art. 6 k.c., który nakłada na stronę ciężar udowodnienia faktów, z których wywodzi ona skutki prawne. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 listopada 2007r., (II CSK 293/07), ciężar udowodnienia faktu należy rozumieć z jednej strony jako obarczenie strony procesu obowiązkiem przekonania sądu dowodami o słuszności swoich twierdzeń, a z drugiej konsekwencjami poniesienia realizacji tego obowiązku, lub jego nieskuteczności. Tą konsekwencją jest zazwyczaj niekorzystny dla strony wynik procesu.

Okoliczności spłacenia pożyczki w kwocie 10.800 zł i 1.200 zł pozwana nie wykazała. Okoliczności spłacenia pożyczki, nie potwierdzają w szczególności zeznania świadka M. D.. Jak wynika z jej zeznań, była jedynie świadkiem odliczenia kwoty 8.500 zł oraz zapakowania ich do kopert. Natomiast to, czy kwota ta została komukolwiek przekazana na poczet spłaty pożyczki, w szczególności czy została przekazana ona powodowi, jej zeznania nie dowodzą.

Pozwany P. P. powołał się na okoliczność uchylecia się od skutków prawnych oświadczenia woli złożonego pod wpływem błędu przez pozwanego.

Sąd Okręgowy, bez zbędnego powtarzania, w całości podziela wywody Sądu Rejonowego, odmawiające uznawania, że uchylecie się od skutków prawnych oświadczenia woli było prawnie skuteczne. Zwraca przy tym także uwagę, że oświadczenie pozwanego składa się zarówno z żyrowania („żerowania”) pożyczki, jak również wskazuje na okoliczność świadkowania. Pomimo, iż pozwany powoływał się na okoliczność, że słowa te w jego ocenie stanowiły synonimy, nie wskazał jednak, dlaczego, wobec nieznamości jednego z tych określeń nie wykreślił, albo też nie zaznaczył go w nawiasie. Treść złożonego przez niego oświadczenia, wskazuje zatem, że pozwany, w czasie zawarcia umowy, występował w podwójnej roli. Nie tylko świadka, ale również i poręczyciela.

Nie bez znaczenia jest również to, że okoliczności składania świadczenia, stają również w sprzeczności z zeznaniami pozwanej S. M., która zaprzeczyła, aby pozwany zadawał pytanie, co do nieznamości oświadczenia „żerując powyższą pożyczkę”, jak również braku wiedzy pozwanego, co do roli, w jakiej złożył oświadczenie pod umową pożyczki.

Ze wskazanych powyżej względów apelacja podlegała oddaleniu w oparciu o art. 385 k.p.c., a o kosztach postępowania odwoławczego orzeczono po myśli art. 98 k.p.c. przy uwzględnieniu § 2

ust. 1 w związku z § 6 pkt 5 i § 13 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tekst jednolity: Dz.U. z 2013 poz. 461) wobec przegrania tego postępowania przez pozwanych w całości, jak również braku podstaw do zastosowania art. 102 k.p.c.

SSR (del.) Barbara Konińska SSO Aleksandra Janas SSO Andrzej Dyrda